

שפתו תהם

הוועד להפצת תורת הגה"ק בעל הישמה לב' מפרוקירכען זיע"א ולמעלה בקודש

פרשת משפטים

תשפ"ה | גליון ג'

שפתי צדיק

ישמה לב

הגה"ק רבי משה שמעון הלוי זיע"א
אבדק"ק יאקא ופרוקירכען
תלמיד למרן השבט סופר זיע"א

זאת ליהודה

הגה"ק רבי יהודה הלוי זיע"א
אבדק"ק נייטשטאדט
מגדולי תלמידי החתם סופר זיע"א

צבי לצדיק

הגה"ק המקובל רבי יצחק באנהארד זיע"א
תלמיד חבר למרן החתם סופר זיע"א

העכו"ם אינם מוציאים קורת רוח מישראל ולכן יגאלנו ד'

וכי ימכור איש את בתו לאמה וגו' ואם רעה בעיני אדוני אשר לא יעדה והפדה (כא, ז ח). בפירושו הזוהר (דף צ"ז ע"א) קאי האי קרא על הנשמה, בתו של הקב"ה, לא תצא כצאת העבדים מחוסר ראשי אברים¹.

ויש לפרש הכתוב ואם רעה בעיני אדוני אשר לא יעדה² כלומר השליטים העושקים אותה אין מוצאים קורת רוח בישראל, כי הם חפצים שיעזבו בני ישראל תורתם, ויהיו לעם אחד עם הסובבים אותם, ולכן רעה בעיני אדוני, וכאשר ימאסו את ישראל בשביל זה יחוס עליהם לגאלם, וזה והפדה וקאי על איש שמכרם דהיינו הקב"ה, כי יסייע בפדיונם על דרך 'והרבה עמו פדות' (תהלים קל, ז).

ישמה לב

צריך להקדים לתלמיד חכם הלהוותו

אם כסף תלוה את עמי (כב, כד). נראה לי 'עמי' דייקא, הן הגה תלמידים חכמים, כמו שאמרו רז"ל (ב"מ לג:) 'הגד לעמי פשעם' (ישעיה נח, א) אלו תלמידי חכמים וכו' ע"ש, ר"ל שצריך להקדים לתלמיד חכם הלהוותו.

גם נראה לי את העני עמך פירוש קמפרש, איה תלמיד חכם, מי שהעני עמך, שמכירו שמעמיד את עצמו ערום בשביל התורה, כמו שאמרו רז"ל (סוטה כא) 'אני חכמה שכנתי ערמה' (משלי ה, יב), אין דברי תורה מתקיימין רק במי שמעמיד את עצמו ערום ע"ש, ודוקא זה יקדים. צבי לצדיק - באנהארד

אנו משמרים מצותיו והוא ית' משמר אותנו

ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו (כג, יג). איתא במדרש שהמצות משמרות את ישראל¹, ובוה יש לפרש שהמצות ובכל אשר אמרתי אליכם דהיינו קיום המצוות תשמרו משמרות אתכם.

ובזה פירשתי ג"כ הפסוק בתהלים (קט, ז) אתה צוית פקודיך לשמור מאד וגו', לעומת זה כיון שהמצות משמרות אותנו לכן אחלי יכונו דרכי לשמור חקיך², חטיבה של חשיבות³, הם משמרות אותי ואני אעשה להם משמרת⁴.

ישמה לב

מדוע הניח משה את אהרן וחזר שישפטו הם

והנה אהרן וחזר עמכם מי בעל דברים יגש אליהם (כד, יד). בגמ' (יבמים טז.) 'איתמר בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי, חד אמר, יתרו קודם מתן תורה היה, וחד אמר, יתרו אחר מתן תורה היה, ולפי אותו מ"ד שיתרו קודם מתן תורה בא, והוא אחר לו עצה על השרי, ולפי אותו המאור לשפוט את העם, א"כ למה היה משה צריך לומר להם הנה אהרן וחזר עמכם, הלא היה להם לכל עשרה - אחד לשפוט אותם, וצ"ע.

ואת ליהודה

א. בזהר הק': 'בהאי עלמא, במטו מנייכו בשעתא דמטי זמנא לנפקא מהאי עלמא לא תצא כצאת העבדים לא תפוק מתטנפא בחובין, תפוק בת חרין ברירה נקיה בנין יחודי בה מארה וישתבה בה ויהיב לה אגר טב בצחצוח דגנתא דעזן כמה דאת אמר (ישעיה נח, יא) 'והשביע בצחצחות נפשך' ודאי כד תפוק ברירה נקיה כדקא אית, עכ"ל. ועיין שם פירוש הכתוב על אותו הדרך ב. אכן לו יעדה קרי בווי"ו, אולם כתיב 'לא יעדה' באל"ף, והיינו שישראל אינם מיועדים ואינם מתערבים עם האומות. ג. ופירש רש"י: שפירש מכל עסקים ונעשה עליה עני וחסר כל. ד. לא מצינו במדרש. ונראה כוונת רבינו להא דאיתא בשבת (קל.) 'דדמיא כנסת ישראל ליונה, שנאמר (תהילים סח, יד) 'כפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בדיקור חרוץ', מה יונה זו כפייה מגינת עליה, אף ישראל מצות מגינת עליה, ע"כ, וכן הוא בברכות (נג.) 'מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפי, אף ישראל אין ניצולין אלא במצות'. ע"כ. ה. פירוש רש"י: אחלי תפלותי אלו הן שייכו דרכי לשמור חוקיך. ו. חטיבה מול חטיבה, הם משמרים אותי ואני אעשה להם משמרות. מלשון רבינו בפירוש הכתוב בתהילים (שם). ז. חוספת הגר"י זינער זצ"ל: ויש להוסיף, דמלבד שמירת הנהג, המצוות משמרות מהעבדים, וכדאיתא במנחות (יט) כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בחובו נוצית בבגדו ומוזהה בפתחו, הכל בחיוב שלא יחטא וכו', ואומר (תהילים לד, ח) 'זונה מלאך ד' סביב ליראיו (אלו המסובבין במצוות) ויחלצם' [מחטא]. ויש להוסיף בדבריו את דברי הרמב"ם בהל' תפילין (פ"ה ה"ג) שכתב בזה"ל: 'אמרו החכמים הראשונים כל מי שיש לו תפילין בראשו וברושו וציצית בבגדו ומוזהה בפתחו מוחזק הוא שלא יחטא, שהי' לו ש' מוכרין רבים והן הם המלאכים שמצילין אותו מלחטוא שנאמר 'זונה מלאך ד' סביב ליראיו ויחלצם, ברך וחמא ודיסייך, עכ"ל.

בשפתו יהגה

בטעם דבעינן ב' דרשות לחייב את הנוגף בתשלומין לצאת ידי שמים

וכי יצאו אנשים וגו' ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים, ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש (כא, כב). בשנת תרפ"ד נתקשה לי על פי מה שכתב בהפלאה בספר פנים יפות על הפסוק כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים, מהו כוונת הכתוב במה שאמר ונתן בפלילים, הא כל דיני תשלומין על פי בית דין, ותייך דלכפי מה שנאמר גבי אם אסון יהיה ונתת נפש תחת נפש דמיתה פוטרת מן התשלומין¹, מ"מ דוקא לומר דאין בית דין יורדין לנכסיו, אבל לצאת ידי שמים חייב לשלם, והיינו דכתיב ונתן בפלילים גבי אם לא יהיה אסון².

וקשה דהרי אם יהיה אסון שחייב בתשלומין לצאת ידי שמים ילפינן בגמ' בבא מציעא (צא.) מאתנן אסרה תורה אפי' בא על אמו, וא"כ תרי דרשות למה ל'.

ונפלה מילתא בדעתה בשנת תרפ"ח י"ז למספר בני ישראל, שההיית' מהלך בדרך, דהא מה שפסור בתשלומי וולדות משום מיתה שנתחייב ע"י האשה, היא מיתה לזה ותשלומין לזה³, דהרי מצד הסברא לא היה פסור מתשלומין לגבי הבעל בשביל מה

א. דאמרין קים ליה בדבא מניה. וראה בספר 'ישמה לב' ד"ה וכי יצאו אנשים וגו' - הראשון, באריכות בענין זה. ב. בפנים יפות: 'נראה פירושו משום דאפילו אם יהיה אסון דפטור משום דקים ליה בדבא מניה, ואפילו שוגג פטור, היינו לפטור בב"ד, אבל חייב לצאת ידי שמים, כדאיתא בבא מציעא (צא.) דאמר רבא אתנן אסרה תורה אפילו בא על אמו, והיינו דכתיב ואם לא יהיה אסון ונתן בפלילים דנתחייב ע"י הב"ד, משא"כ באם יהיה אסון דנתחייב דיני שמים, ועיין בש"ך בח"מ (ר"ס כח) דכל היכי דחייב לצאת ידי שמים את חספ לא מפקינן מניה, ודוקא כשכא להוציא בב"ד אין הב"ד מוציאין משום דקים ליה בדבא מניה, והיינו דכתיב כאשר ישית עליו בעל האשה, שהוא בא לב"ד לתבוע או כשיש אסון אין הב"ד מוציאין. עכ"ל. ג. בגמ' בבא מציעא (צא.) איתא דבא אמר [אף הלוקה חייב לשלם לצאת ידי שמים, ורק על בית דין נאמר שאינם כופים שני עונשים על מעשה אחד, וחובי זה נלמד מדין] אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו [הנותן לזונה טלה בתמורה, אסרה בהמה להקרב, שנאמר (דברים כג, יט) לא תביא אתנן זונה, ומכך שלא חילקה התורה ואסרה כל אתנן, משמע שאסרה תורה אתנן, ואפילו בא על אמו, ונתן לה בהמה בתמורה], ושם פירש"י (ד"ה רבא וכו') בזה"ל: 'ואיני דאי תבעה ליה בדיאן קמן תן לו אתנני - לא מחייבין ליה דהא קם ליה בדבא מניה, כי יביי ניהלה - אתנן הוא, אלמא, אפי' במקום מיתה נמי רמו תשלומין עליו, אלא שאין חב לענוש בשמים, אבל די שמים לא יצא עד שישלם, עכ"ל. אמנם בעינינו ברש"י (ח"א סי' שבע) שכתב, דרב פפא בבא קמא (ע) פליג ארבה לדידי' בקם ל' לצאת ידי שמים אין חוב ממון חל עליו כלל, ואין אומרים לו צא ידי שמים, עכתי' ד, וראה בקה"ק (סי' כח סק"א) בשם הים של שלמה שמחלק בין קלבי' ד, דשם מועילה הפסיקה, וגם חייב לצאת ידי שמים, ובין גרמא בנוקין שמצד הדין פטור דשם אי תפס פסקינן ליה, ועי' שם שהארץ בדינים אלו. ד. בבאבאור הענין נקדים בדברי הגמ' דסנהדרין (ט) 'אמר רב יוסף היא הבעל עדים שזינתה [ובא לחייב את אשתו מיתה ולהפסידה כתובתה], והביא האב עדים והזימה לעדי הבעל - עדי הבעל נהרגין, עדי משלמין ממון [ואין משלמין את ערך הכתובה אותה הם רצו להפסיד בשקל לאשה, היות ואנו אומרים קם ליה בדבא מניה, ואין מחייבים את עדי השקל אלא במיתה החמורה, והבעל שהביא את עדי השקל מתחייב מאה ססף ננס, כי הויא שם רע על תבולת ישראל], חזר והביא הבעל עדים והזימה לעדי האב, עדי האב נהרגין ומשלמין ממון, סמון לזה, ונפשות לזה [דכיון שזממו להרוג את עדי הבעל, אף משלמין לבעל את מאת הכסף אותם הם בקשו להפסיד, ואין אומרים קם ליה בדבא מניה ונחייבם מיתה בלבד, היות ואת הממון הם באו להפסיד לבעל, ואילו מיתה ביקשו הם לחייב את עדי הבעל וממון לזה נפשות לזה חייב], ע"כ. ובגמ' כתובות (ל) איתא דרב אשי אמר ברב שאל תרומה משלו וקריע שיראין של חבירו [בשעה שבולעה, וכתב רש"י דכיון שאמר רב אשי שהוא פטור, בהכרח שהוא חולק על רב יוסף מחייב באופן זה ממונו, ורבינו תם כתב להוכיח כרב אשי בדאופן שחייב מיתה לזה ותשלומין לזה, פטור. ראה הערה הבאה. ה. עיין חו"ס' בכתובות (ל) ד"ה רב אשי וכו') שהביאו איתא בחזושי הר"ן בסנהדרין (עב) ד"ה אהדינהו] דס"ל דבקים ל' בדבא מניה פטור מדיני שמים, וכתב בשם הר"ן דוד בזה"ל: 'דחתם בני אתנן צריך האדם לעמוד בדבירו אף על פי שלא יתחייב מן הדין. ועיין קצוה"ח (סימן כח סק"א) מה שהקשה על דברי הר"ן. ח. שם דרשין

המשך הערות בעמוד ב'

עוד יזכור לנו

מדור מיוחד להנצחת נכדי רבינו זיע"א

יום שני - כ"ו בשבט

מרת לאה ע"ה בת הגה"ק רבי משה שמעון הלוי זיע"א

אשת הגאון ר' אלעזר עקיבא פאשקוס זצ"ל נלב"ע תשמ"ז

שלשלת הדורות: בתו של רבינו הגה"ק זיע"א.

ת.נ.צ.ב.ה

השמחה במעונם

לידידנו נכדי רבינו זיע"א

הרה"ג ר' אלעזר עקיבא בינעטה שליט"א

מר"ל הראשון ספרי רבינו זיע"א

הרה"ח ר' שלמה מאיר ווייס שליט"א

הרה"ח ר' שמעון ווייס שליט"א

מונטריאל

לרגל שמחת נשואי הנין/הנכד/ הבן

הבה"ח החתן מנחם מנדל הי"ו

יה"ר שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה

והחסידות, אמן.

הרה"ג ר' משה שמעון בינעטה שליט"א

אב"ד מחזיקי הדעת מונסי

הרה"ח ר' טובי' מנחם בינעטה שליט"א

מונטריאל

לרגל שמחת נשואי הנכדה/הבת שתחי' בשעט"מ

יה"ר שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה

והחסידות, אמן.

הרה"ח ר' אהרן דוד קליין שליט"א

חתן מוה"ר יעקב בינעטה ז"ל

הרה"ח ר' אליהו יהודה קליין שליט"א

מפטרונ ספר בראשית

מונטריאל

לרגל שמחת אירוסי נכדו/בנו הבה"ח החתן גבריאל הי"ו

יה"ר שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה

והחסידות, אמן.

הרה"ג ר' שלום יחיאל זינגר שליט"א

בן הגאון ר' יעקב יוסף זצ"ל

ירושלים

לרגל שמחת אירוסי בתו עב"ג הבה"ח אברהם דוב קליין הי"ו

יה"ר שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה

והחסידות, אמן.

הרה"ח ר' שמעון יצחק גרויז שליט"א

חתן מוה"ר בנימין פאשקוס ז"ל

הרה"ח ר' אפרים מנחם גרויז שליט"א

הרה"ח ר' שרגא פייבל גרויז שליט"א

ירושלים - בית שמש

לרגל שמחת הכנס נינו/נכדו/בנו נחום שיחי' לבריתו של

אברהם אבינו

יה"ר שיזכו לראות נחת מכל יוצאי חלצכם, שילכו בדרך

ישראל סבא, אמן.

המברכים ומשתתפים בשמחתכם

אכון 'שאה' אכ' פרויקרסאן - ופא' קוראט פא'אין

האם מותר לאכול ארוחת בוקר חלבי כשיש על השולחן שיירי לחם שנשארו מסעודה בשרית

הקדמה

נפסק בשולחן ערוך (י"ד ס' פ"ח סעי' א') שאסור להעלות בשר חיה ועוף על שולחן שאוכל עליו גבינה, והטעם, כדי שלא יבוא לאכלם יחד, וכן להיפך שאסור להעלות גבינה על שולחן שאוכל עליו בשר (עי' ש"ך ס"ח סעי' א'), ודין שיירי לחם מסעודה חלבית כדין הבשר שאסור להעלותו על שולחן שאוכל עליו גבינה (עי' שו"ע ס"ח סעי' ז'), וכן להיפך שאסור להעלות גבינה על השולחן שיש עליה שיירי לחם מסעודה בשרית [אך לא יצטרך להמתין אחר אכילתה שש שעות לאכילת מאכל חלבי (עי' בדי השולחן שם ביאורים ד"ה מי שאכל, כיון שאינו ודאי שנעב בפ"ט)].

נשאר חתיכת לחם גדולה מסעודה בשרית לאכלו עם גבינה

והנהגה כל זה כשנשאר שיירי פת מסעודה בשרית שאסור לאכול שם גבינה וכן להיפך, אך חתיכת לחם גדולה שנשארה מסעודה בשרית מותר לאכול עם גבינה, משום שנהגים שלא יתלכלך מהבשר [ומקורו מהירושלמי (פסחים פ"ו ה"ד) "אמר ר' יוסי, הדין דאכל קובץ' ובדעתה מיכל קופד, צריך מבער פתיתים", ונקט "פתיתים" משום שדווקא הפתיתים מהחתיכה שאכל בה בשרי, אסור להעלותם על השולחן שאוכל עליו גבינה].

אך ירא שמים יחמיר גם על חתיכת לחם גדולה שהיה על שולחן שאוכלו עליו בשר שלא יאכלם עם מאכל חלבי, וכן כתב בהגהות אשרי (תולין פ' כל הבשר סי' ז') שכתב "ומוצה מן המובחר היכא שאכל גבינה, ורוצה לאכול בשר, צריך לבער מעל השולחן הלחם, וכל מאכל שעלו עם הגבינה על השולחן", ולכאורה כוונתו אף לפת גדולה, ועל כרחק כשכתב למוצה מן המובחר התכוון על כל הפת שהיה על השולחן שנכנס להחמיר מלאכול יחד עם מאכלי חלב, [והנהגה כל זה שכתבנו שירא שמים יחמיר מלאכול יחד חתיכת לחם גדולה שנשארה מסעודה בשרית עם מאכלי חלבית, כל זה לענין לאכלם יחד, אך להעלות חתיכת לחם גדולה, על השולחן כשאוכל עליו גבינה אין לירא שמים להחמיר בוה].

פלוגתת האחרונים אי מהני שומר כשאוכל לבדו

והנהגה נחלקו האחרונים מה הדין כשאוכל לבדו מאכל חלבי ועל השולחן נמצא תבשיל בשרי או להיפך, האם מהני שומר שישגיח עליו שלא יאכל מתבשיל הבשרי או לא, שלדעת רבי עקיבא איגר (גליון השו"ע שם בשם ג' המלך, סוף שו"ת גינת ורדים אות ע"א)

המשך הערות מעמוד א'

בגמ' מדכתבי' יוצא בשנת היובל דאפילו בנכרי הנמצא תחת שלטון ישראל, אסור להערים על האדון הנכרי ולהוציא ממנו את עבדו העברי בעל כרחו קודם היובל, ופירש רש"י בזה"ל: "זאי אתה רשאי לבא עליו בעקיפין", עכ"ל, כלומר, אינך יכול להוציא ממנו את העבד על ידי טענות שוא, וכתבו התוס' והריטב"א, דאפילו לדעת האומר גזל ע"מ מותר (בבא מציעא ק"א), אסור להוציא בעל כרחו של הגוי קודם היובל משום חילול השם, והטעם לכך שיש חילול השם בדבר, יותר משאר גזילה, היינו מפני שהגוי סמך על העבד ונתן לו מעותיו. ט. שם בגמ' דנינן באופנים שהטלה אסור או מותר בהקרבא.

הרה"ג ר' משה יוחנן זינגער שליט"א

(בן מוה"ר יצחק ז"ל)

הרה"ח ר' גבריאל זינגער שליט"א

ירושלים - מענצ'סטער

לרגל שמחת הולדת הנכדה/הבת שיחי' בשעט"מ

יה"ר שיזכו לראות נחת מכל יוצאי חלצכם, שילכו בדרך

ישראל סבא, אמן.

הרה"ג ר' שלמה מאיר בינעטה שליט"א

הרה"ח ר' אברהם בינעטה שליט"א

מונטריאל

לרגל שמחת הולדת הנכדה/הבת בשעט"מ

יה"ר שיזכו לראות נחת מכל יוצאי חלצכם, שילכו בדרך

ישראל סבא, אמן.

נדבת

הרה"ג ר' שלום יחיאל זינגר שליט"א

לרגל שמחת אירוסי בתו עב"ג הבה"ח אברהם דוב קליין הי"ו

יה"ר שיבנה בית נאמן בישראל על אדני התורה והחסידות, אמן.

לתרומות

ולכל ענייני הגליון

079-9697-784